

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 25.

V Ljubljani, 23. rženega cveta 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Obravnava šol. zamud v konjiškem okraju. — Naš denarni zavod. — Učiteljstvo in ljudska izobrazba. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih, stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Pobjimo ga! Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Pouk o gospodinjstvu v ponavljalni šoli. — Inserati.

Tovariši in tovarišice! Pripravljajte se na XVII. glavno skupščino naše „Zaveze“ v Pulju dne 13., 14. in 15. avgusta t. l.!

Obravnava šol. zamud v konjiškem okraju.

Velikanska mizerija je vladala leta in leta sem v obravnavanju šolskih zamud. Prerivanje iz rame na ramo, šepasti Amtsschimmel, prevelika popustljivost so bili pritirali šolski obisk do prave ironije!

Šolski voditelji in učitelji so kleli sv. Birokracija, prosili okrajni šolski svet, lamentirali po časnikih, da bi se jih bil kamen usmilil, a šimel je šepal in šepal prav po nadušljivo. Slavna gospoda, da je sorazmerno z obiskom padla tudi višina učnih uspehov, je seveda znana stvar. Težko nam je bilo, ker je bilo ljudstvo na ta način tirano v nevednost, a še huje nas je bolelo, ker so šolske oblasti od najnižje do najvišje inštance vso krivdo in odgovornost valile na nas.

Napravili smo obupen naskok! Obrnili smo se v posebni spomenici direktno na okrajni šolski svet s prošnjo, da odpomore tem naravnost škandaloznim razmeram ali nas pa razbremeni vsake odgovornosti z ozirom na napredek šole.

To je pomagalo.

Postavili so nalašč v to svrhu referenta, ki bode obravnaval zamude točno in natančno, in edinole zamude, ne pa razen drugih, po mnenju oblasti še važnejših poslov tudi še zamude. V zaslugo pa moramo šteti okr. šol. svetu, da je za referenta izbral učitelja, zakaj to nam je porok, da je vsa stvar v popolnoma dobrih rokah in v novem tiru. Le učitelj ve, kako se naj prime to ali ono zanikrno stranko, on zna upoštevati težnje prizadetih, je li so opravičene ali ne. Komaj poteka tretji mesec, kar so uvedli to naredbo, in že vse učiteljstvo z radostjo konstatuje, da je tozadevno uradovanje sedaj popolnoma dru-

gačno. Brzo reševanje zamud in kar najhitrejša izvršitev kazni sta odmah pošetale renitentne stranke, da so se zopet spomnile, da še eksistira za njihove otroke — šola. Menimo pa tudi, da okraj. šol. svet borih par kronic*), ki jih žrtvuje dobri stvari, pač v očigled veliki koristi napredku na šolskem polju, prav lahko utрпи.

Želimo samo, da bi tudi vsi drugi okr. šol. sveti posnemali ta zgled in nastavili za referenta učitelja, ki bo vodil vsostvar vestno, brzo in sigurno — v korist šolstva.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca velikega travna 1905 K 82.123.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Učiteljstvo in ljudska izobrazba.

Poroča Anton Mervlč, učitelj v Povirju.

Po vsi Slovenji je rabučal silen vihar. Najmogočnejša drevesa, najmočnejše stavbe morajo kloniti njegovi titanski moči. Seveda si ne smemo predstavljati tega viharja preveč realno. Vzdignimo se le v duhu v idealne višine, ki se v njih tako rada giblje uboga učiteljska para. Odkod pa ta vihar? Po slovenskih pokrajinah so se našli možje ki jim je baje pri srcu omika in napredek preprostega ljudstva. Ustanovila so se društva za povzdigo duševnega nivoa preprostih ljudi; programi so gotovo sestavljeni, ki se bo po njih vršilo to prevažno delo in pri nas je završalo kot v mravljišču, če dregnemo vanje s palico.

Jako lepo in hvalevredno je to delo, toda kdo naj ga izvršuje. »Vsak zavedni Slovenec«, je lakoničen odgovor na to.

*) Po 30 K mesečno.

V vseh mogočih tonih z najbolj dovršenim nijansiranjem se glase vabila na sodelovanje. Tudi učiteljstvo je deležno, in sicer v prvi vrsti, teh vabil. Kaj pa bi ne? Ono, pionir vse omike, pa bi ne pomagalo graditi jeza proti nevednosti, bi ne zidalo stavbe napredka in omike lastnemu narodu?!

Pri tem pa se mi nehote usiljujejo nekateri pomisleki, nekatera dejstva mi vstajajo v spominu, ki jih ne more prezreti nihče, ki le malo opazuje naše životarjenje.

Gotovo ni med nami nobenega, ki bi ne bil vnet za prosveto teptanega našega rodu. Toda to ni morda le zabavno, lahko delo; to delo zahteva mnogo časa, truda ter samozatajevanja.

Učiteljstvo je žalibog še vedno podobno tistemu živinčetu, ki je omagovalo pod težo bremena, gospodar pa mu je vendar nakladal vedno več na izmučena pleča. Hrvaški rek pa pravi: Svaka sila do vremena«, in tako bo nekoč tudi z nami in z našo navidez nedosežno potrpežljivostjo.

Najlažje premotrimo vse ovire in težave, ki nas zadevajo v tem prehvaležnem poslu, če si ogledamo nekoliko pomen in vpliv društev, ki se ravnokar ustanavljajo tako pridno, da zajeze nevednost in duševno omejenost večine našega naroda. Vsakdo pa, ki le mimogrede nekoliko pogleda v naše politične organe z njihovimi sateliti in trabanti, da se izrazim nekoliko astronomski, je gotovo že čital slavospeve tem kulturnim središčem in njih blagodejnemu vplivu na vse javno narodno življenje.

Nujne potrebe ustanovljenja jeza, ki bi odvrnil naš narod od pogubonosnega brezbrizja za kulturne pridobitve, ne more zanikati nihče. Izobraževalna društva omejujejo med drugim jako uspešno pijančevanje. Toda od priznanja do uresničenja je vselej dolga in trnjeva pot. Boriti se je namreč pri tem z najrazličnejšimi zajedanci, ki pijejo kri in uničujejo žilavost našemu narodu, kakor se godi tudi drugim kulturnejšim narodom.

Pri vsakem delu, vsakem delovanju, sploh pri vsem, kar počne, mora imeti človek pred seboj jasno načrtano pot, po kateri mu je hoditi, da dožene najlažje in najgotovejše svoj namen. Znan mu mora biti določen smoter, zaradi katerega je pričel delovati. Pustiti pa ne sme slednjč v nemar niti ovir in težav, ki ga čakajo pri tem važnem opravilu. Če vse to natanko premisli, če vse te okoliščine upošteva, potem šele nekaj dožene. Če pa pusti to v nemar, potem je ves trud, vse delo zaman. Vse mu izpodleti, in uresniči se nad njim pregovor: »Brez glave storjeno, gotovo skaženo.

Koliko bolj moramo biti pripravljeni na vse mogoče okoliščine, koliko bolj moramo paziti na sredstva in pripomočke, ki nam olajšajo delo v dosego končnega smotra, če mislimo postati uspešno delujoči delavci na polju omike, na polju narodnega prebujenja iz duševne onemoglosti? Kakšno tvarino podajamo ljudstvu? Kje začnimo? Kako sprejme ljudstvo naše prizadevanje za povzdigo svoje omike? Do kam pridemo s tem? I. t. d. i. t. d. Ta vprašanja nam silijo v glavo, vse to moramo premotriti, drugače nam vse izpodleti in naš trud je podoben Sisifovemu delu. Naše razumništvo in naša glasila javnega mnenja pa se po mojem prepričanju jako malo ozirajo na vse te važne točke, okolo katerih bi se moralo sukati to delovanje kakor zemlja okolo svoje osi. Dnevno pa nas prepričujejo uredništva najrazličnejših časopisov o zavednosti in dušnem prebujenju njih somišljenikov, ki je baje velikanska. Če bi bilo res le polovica tega, kar nam poročajo listi, bi ljudje res zajemali ponujano jim modrost kar z vedrom. Potem

šele bi izgubila gornja vprašanja mnogo svojega pomena. Vse bi šlo kot namazano. Človek bi ne izgubljal mnogo časa s tem in vse bi delal v svojo zabavo in razvedrilo. Le en pogled po naši ožji domovini pa nas prepriča, da so vse navedene trditve o duševnem razpoloženju in o zavednosti preprostega ljudstva le iluzije, prazna fata morgana, ki vara potnika v vroči puščavi.

Že v prirodi dobimo drastičnih zgledov, ki potrjujejo moje ravnokar navedeno mnenje. Miren vrelec naraste po nalivu v deroč hudournik. Človek meni, da bo vsega konec, kar pride v njegovo območje. Nekaj časa divja, kmalu pa mu pomanjkovanje vode odvzame vso moč, in otroci se zopet igrajo ob njegovi kristalno čisti gladini. Kako trepeče človek pri pogledu na razburkano morje? Silni valovi hočejo vse pokončati. Čez malo ur pa se smehlja neizmerna morska ravan brez vsakršnega valčka v zlatih solnčnih žarkih. Isto vidimo pri ljudeh. Koliko lepih idej se je že porodilo v človeških možganih. Ogromno je bilo navdušenje pri njih rojstvu. Čez nekaj časa pa je vse minilo. Kje tiči vzrok? Ko je ideja bruhnila na dan, je bilo ljudstvo nezrelo zanjo, ali pa ni imela določnega smotra ali kaj drugega. Stavba je bila na peščeni podlagi in voda jo je odnesla, preden jo je podrl veter.

Poglejmo le nekoliko natančnejše naše dobro, verno ljudstvo po kmetih! V vsakdanjem težkem boju za obstanek je postalo popolnoma apatično za vse, česar ne more pregledati do dna. Če namerjamo ustanoviti kje čitalnico ali podobno kulturno središče, vlada v začetku res živahna delavnost in veliko navdušenje za stvar. Ko se društvo ustanovi, gre v začetku kakor namazano. Kmalu pa se ljudstvo naveleča tega, in omiki posvečeni hrami se polagoma prazniijo. Kje tiči vzrok tej prikazni? Nekateri se navelečajo, ker se jim ne more ustreči popolnoma po njihovi želji. Drugi zopet bi imeli radi nasprotno, in če ni predsednik res krepka, odločna oseba železne vztrajnosti, propade kmalu vse. Zatorej naj ima vsakdo pred ustanovitvijo kakšnega društva jasno načrtan smoter pred seboj. Izbrati je obliko izobraževališča, ker vsak kraj ima druge potrebe; v vsaki vasi so druge okolnosti. V nekaterih krajih uspeva čitalnica, drugod zraven iste tudi pevsko društvo, zopet pod drugim meridijanom ljudska kužnica. Če pa hoče kdo spoznati ljudski značaj, ta se mora res truditi; opazovati mora običaje in ljudsko mnenje, kar pa ni posebno lahko delo. Marsikdo utegne tukaj ugovarjati. Rekel bo gotovo: Saj učitelj prav lahko spozna odrasle ljudi v svojem šolskem okrožju, ker ima vendar z njim mnogokrat opraviti. Toda o tem nekoliko pozneje. Sicer spravi vsaka novotarija ljudi iz ravnotežja, toda za koliko časa? — To nam kažejo primeri z viharjem, hudournikom in morjem.

Drug mnogo važnejši činitelj pri tem idealnokrasmem opravilu pa je finančne narave. Kogar bojkotira finančni minister (kot. n. pr. učitelja) — ta že ve, kaj se pravi imeti pajke v žepih, čeprav pravi sv. pismo: »Ne skrbite, kaj boste jedli, kaj bošče pili...«

Kakor se ne more pridobiti brez denarja niti enega atoma najmanj vredne tvarine, tako je tudi z omiko in napredkom. Kakor dajemo za telesne potrebe mnogo denarja, tako zahteva tudi dušna hrana mnogo cvenka. Čital bi že marsikdo in sicer prav rad, toda denarja ni za knjige. Na kršnem Krasu poznamo mi kakor tudi ubogo kmetiško ljudstvo, kaj je denarna suša. Zato ne meče ljudstvo denarja proč za reči, ki nima zanje nikakršnega smisla.

(Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih, stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

XXXII.

Vprašanje: Z uradnim razpisom z dne 13. aprila 1905, št. 374, je bilo razpisano mesto učitelja, oziroma učiteljice stalno ali provizorično v kraju X do dne 13. maja t. l. Svojo prošnjo sem vložil pravočasno predpisanim potom, pa glej — nekoliko interesovanih očetov je mislilo: »Zdaj je ugodni čas, da dobimo kakega »samca«. In ne vem na kak način so pregovorili nekega četrtletnika, da je vložil prošnjo in dotično službo takoj nastopil, a meni so vrnilo prošnjo s pripombo: Bezirksschulrat I., am 26. Mai 1905, Z. 496. Dem Bittsteller mit dem Bemerken zurück, dass die angestrebte Lehrstelle im Grunde des § 8 des Gesetzes vom 17. Mai 1877, L. G. Bl. Nr. 15, nochmals ausgeschrieben ist. —

Ker službujem že 11. leto, imam vse izpite in sem zadostil vsem službenim dolžnostim, mislim, da je krivično, ako me izpodrine novopečeni suplent.

Ali pa naj različne korifeje kr. šolskih svetov preko kvalifikacije in službenih let samovoljno popolnjujejo učna mesta?

Služba je bila izrečno razpisana v stalno, oziroma provizorično nameščenje. Ali jo morejo, kakor se je nekdo imenovanih hvalil v neki gostilnici, oddati le provizorično?

V vsakem stanu se ozirajo v normalnih razmerah na službena leta in na kvalifikacijo — pri nas pa naj odločujejo interesi posameznih krajnih šolskih mogotcev in kompetenca naj bi bila odvisna morebiti le od njih eventualne domišljave naklonjenosti, pred katero bi moral učitelj ponižno uklanjati svoj tilnik?

Ker do sedaj še nisem nikjer čital, da bi bila ona služba ponovno razpisana, četudi stoji v prej omenjenem odloku: »... ausgeschrieben ist«, kaj mi je storiti, da doženem svojo pravico?

Odgovor: Pravice do razpisane službe nimate samo Vi in torej Vi tudi s pritožbami ne morete ničesar dognati. Vkljub temu se je Vam, ako so okoliščine take, kakor jih opisujete, godila krivica, ker so Vas pripravili ob 1 K, ki ste jo izdali za kolek, in ker so Vas in vse prosilce vodili za nos. Kdo je temu kriv? Okrajni šolski svet, ki je razpisal službo. Njegova dolžnost je, da pazi, da ravnajo zakonito pri oddaji služb. In v tem slučaju je postopal zoper zakon. Suplenta je smel on nastaviti, ako ne bi bil službe razpisal, ali ako bi bil razpis v tem oziru brezuspešen, da se ne bi bil oglasil noben kompetent z izpiti. Ker je okrajni šolski svet — ne člani krajnega šolskega sveta, ki nimajo nič pravic — nepravilno postopal, ga ovadite, osobito predsednika in nadzornika, pri dež. šolskem svetu, ali pa ju dajte z imenom v časopise. Vi se boste s tem zamerili, a stvari boste koristili. Za svoje pravice se pač moramo boriti; zakaj šolskih zakonov, ki so sicer vobče dobri na Slovenskem in drugod ne izvršujejo tako, kakor bi jih morali izvrševati.

Informujte o tem slučaju zastopnika učiteljstva, da se energično zavzameta v okr. šol. svetu za teptano pravico in prezirani zakon! Zato imamo svoje zastopnike, da delujejo z vso odločnostjo v prid svojim volicem!

Dohtar Blažič.

Pobijmo ga!

»Učit. Tovariš« je že v svoji predzadnji številki nekoliko poročal o hudodelstvu na Robu pri Velikih Laščah n Dolenjskem ob priliki komisijonalne obravnave zaradi zidanja tamošnje šole. Ves manever je bil skoraj gotovo naročen od gotove strani, ker so agitrali po fari: »Kdor ne gre zraven, plača 6 K kazni.«

Kdo je vse to provzročil, razvidijo lahko čitatelji iz konca tega članka.

Župan je bil dal javno oklicati pred cerkvijo komisijonalno obravnavo, kar je seveda velika bedarija, a ima zanj pomen za prihodnjo občinsko volitev, ko bodo volili same nasprotnike šole. Ker so dosedanji občinski možje glasovali za šole, (ne vsi — večina) so puntarji že delali razne prošnje, da bi bil ves sedanji občinski odbor odstavljen z županom vred. Govori se, da je moral to obsodbo celo sam župan pisati; drhal mu jo je kar diktirala! Za župana je to jako nečastno, če je res sam pisal!

Pred obravnavo samo je neki vročekrvni možiček navduševal druge: »Le pojdimo zraven in vse razženemo, kar z vilami pojdimo nadnje!« O enem takim gorečem prijatelju šole govore, da se je oborožil s kamenji. Sicer bi se še marsikaj odkrilo, ko bi ne bili tako hinavsko potuhnjeni! Tovariš Štrekelj ne more dobiti niti zanesljivih prič, da bi tem revolucionarjem preskrbel za nekaj mesecev — ričeta.

Nekateri ga bodo vkljub temu okušali. Od učitelja Štreklja bi bilo jako neprevidno, če bi jim kar velikodušno odpustil. To tudi ni mogoče, ker ve, da so se nekateri zarotili, da ga morajo dobiti v pesti! Pa ne pojde tako lahko! Naš tovariš mora prositi za orožni list — ni drugače!

Mož, ki mu pišejo grozilna pisma, da se mora precej pobrati stran, se mora oborožiti!

Klerikalni zdivjanci ne bodo pobijali učiteljev! To bodi rečeno tudi na naslov dežel-nemu šolskemu svetu in državnemu pravdnistvu, da poskrbita potrebno varnost učiteljev v krajih, kjer revolucionira klerikalna drhal!

Koristno bo, če navedemo nekaj podatkov. Krajni šolski svet je bil sklenil že leta 1897., da se šola na Robu razširi v dvorazrednico. Ta sklep je potrdila uradna komisija dne 27. julija 1898. l. Dne 24. septembra 1903. je bila zopet komisija, ki je sklenila isto, kar 1898. l., obenem pa še, da se zidati dve enorazrednici pri Mohorjih in v Krvavi peči, odkoder ne pošiljajo zaradi oddaljenosti svojih otrok nikamor v šolo! Otroci se vzgojujejo kakor teleta! Na to so izdelali načrte in proračune, in dne 31. maja l. 1904. so zopet komisijonalno odobrili načrte in proračune ter določili, da se začne zidati letos, a končati se mora zgradba jeseni 1906.

Občina mora pa najeti posojilo na amortizacijo. Letos je tudi občinski odbor že določil naklado za zidanje šol, ki jo c. kr. davkarija v resnici tudi že pobira.

Meseca marca t. l. dobi predsednik kraj. šol. sveta (učitelj) ukaz od c. kr. okr. glavarja, da mora kraj. šol. svet ukreniti vse potrebno o oddaji stavbe. Na ta ukaz je krajni šol. svet sklenil razpisati stavbo. Pri tej seji je zastopnik cerkve rekel proti kmetom: »No, sedaj boste pa plačevali«. S tem je že precej povedano! Dne 15. aprila so oddajali na zmanjševalni dražbi zgradbo šole v svrhu razširjenja.

Stavba je bila proračunjena na 18,267.97 K. Mislili so si, da pojde vse nižje, a oddati so jo morali za 3000 K višje, ker je ni hotel nihče prevzeti za proračunjeno ceno. To pa zato ne, ker je šola na griču.

Bilo pa je nekaj mož, ki so že 31. maja 1903. bili menja, naj bi šolo zidali v vasi — v dolini, in sicer zato, da bi stara šola lahko služila za kaplanijo in bi ne bilo treba dvakrat zidati.

Temu mnenju pa se je uprla večina z župnikom Fr. Peščem, češ: »Šola in cerkev skupaj!« Sedaj pa, ko je bila stavba že enkrat oddana, in sicer višji kakor je bila proračunjena, je začelo vreti.

Nasprotniki šol so začeli kleti, da se bo sploh kaj zidalo (ne marajo nikakršnih šol!) drugi zopet vpiti: »Šolo moramo zidati v vasi, zakaj bi zidali dvakrat?«

Pri županu so imeli zborovanje in poslali so deputacijo k deželnemu šol. svetu, odkoder pa niso prišli nič kaj potolaženi. Pripominjamo, da je to protiškolsko deputacijo vodil župan, ki je s tem dovolj karakterizovan! Možje, ki so podpisali vse pogoje, so hoteli pojesti svoje besede. Izgovarjali se bodo, da niso vedeli, da bo vse to toliko stalo. Povemo pa že sedaj, da so jim bili načrti in proračuni 14 dni na razpolago za pritožbo, a se ni nihče pritožil; torej je vse pravomočno.

Župan je zopet sklical protestni shod, kjer so napravili pritožbo in jo podpisali. Podpisal jo je tudi župnik. Ker je bila stavba že oddana in bi morali z zidanjem začeti že 5. junija t. l., so govorili, da bodo prišli in delavce odgnali s silo. Janez Cimperman je pravil, da je mož Anton Godič rekel: »Samo, da je to enkrat iz farovža prišlo!«

Pri seji kraj. šol. sveta je predsednik to povedal župniku ki je pa ravno obratno trdil, da je rekel: »Če ne boste dali miru, pride orožništvo, in če to ne bo zadostovalo pa še vojaštvo.«

Župan pa je trdil, da je tudi on slišal govoriti isto, kar je povedal predsednik. Baje so iskali v farovžu tudi svetov za zadnjo rabuko.

Torej vse je bilo v redu! Stavbo bi imeli že graditi, a bil je še enkrat komisijonalni ogled — zakaj neki?

Okrajni šol. svet in županstvo sta vložila nove vloge, da bi zidali šolo v vasi, a ne na griču. In zato je bil sedaj komisijonalni ogled, da določi prostor za šolo v vasi. Vse bo bolj razumljivo, če navedemo zapisnik seje z dne 13. maja t. l. Predsednik stavi tale predlog: »Šola se zidaj v Robu — v dolini.« Ta predlog utemeljujem sledeče: »Dobil sem pri c. kr. deželnem šol. svetu to-le pojasnilo: Napravite zadostno utemeljeno prošnjo, in c. kr. dež. šol. svet vam ne bo branil zidati šole v vasi.«

Vzrokov za stavbo v vasi imamo mnogo:

1. Zidanje šole na griču je predrago. Dokaz: Za isto oddano vsoto (21.200 K) prevzamejo nekateri posestniki sami zidanje dvorazredne šole v vasi, če bi se njim prepustila stara šola, ki se pa zavežejo, da jo potem proti odškodnini prepuste faranom za kaplanijo.

2. Vzdrževanje šole na griču je in bo sigurno mnogo dražje kakor bi pa bilo v vasi. Zdaj lahko kar diktirajo vsoto za kurjavo in snaženje, kar bi v vasi ne bilo, ker bi se oddalo potom zmanjševalne dražbe. Stavba sama trpi več škode na griču, kakor bi je trpela v vasi.

3. Ozirati se moramo tudi na mnoge zdravstvene ozire, bodi si že v zimskem ali poletnem času; zakaj vsak učitelj,

ki je že kdaj služboval na Robu, lahko potrdi, da dobe otroci razne katare.

4. Šola stoji pod pokopališčem, kar pa že prepoveduje § 2 ministrskega ukaza z dne 19. julija 1875. leta, št. 2868.

5. Učiteljstvo bo gotovo tudi bolj stalno v vasi kakor bi bilo na griču, kar se mora z ozirom na vzgojo in pouk tudi upoštevati.

6. Tudi z ozirom na razne gospodarske interese bi bilo bolj faranom ustrezno, če bi bila šola v vasi.

Predlogu in utemeljevanju je nasprotoval le en član — župnik Franc Pešec.

Končno bodi še povedano, da se je župnik izrazil pri tej seji: »Če bodo zidali šolo, boste pa še meni župnišče, takoj bom prosil za komisijo!«

Te besede nam pravijo, koga bi treba najprej posaditi na zatožno klop. Riba smrdi pri glavil!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje v četrtek, 6. dne m. julija 1905, ob 10. predpoldne. Vzpored: 1. Zapisnik o zborovanju dne 6. aprila 1905. 2. Dopisi in poročila. 3. Deželna učit. skupščina. 4. Volitev delegatov za Zavezino skupščino v Pulju in delegatov za Lehrerbundovo skupščino. 5. Predlogi in nasveti. Pri tem zborovanju se bo treba pogovoriti o marsičem važnem; prosim da se g. društveni člani na to ozirajo.

Avguštin Požegar,
toč. načelnik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. julija t. l. v šoli v Rajhenburgu. Zborovanje se prične ob 10. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedju: 1. Odobrenje zapisnika. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Volitev delegatov za glavno zborovanje »Zaveze« in štaj. »Lehrerbunda«. 4. Predlogi za deželno učiteljsko skupščino (glej št. 3. »Schul- u. Lehrer-Zeitung«). 5. K točki: »Naša stanovanja«. 6. Želje in nasveti. Skupni obed pri Kosarju. Obilne udeležbe pričakuje

Odbor.

Učit. društvo za celjski in laški okraj zboruje dne 2. julija t. l. ob 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju po nastopnem vzporedju: a) Zadnji zapisnik. b) Petje. c) Društvene zadeve in nasveti. d) »Nekaj za učiteljice.« (Govori tov. F. Brinar — Gotovlje). e) Iz šolske prakse. — K obilni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Mladi risar!“ »Zvonček« priobčuje že od svojega početka risbe pod naslovom »Mladi risar«. — Namen teh risb je, pokazati mladini, kako je moči s par potezami narisati razne predmete, ljudi in živali; dalje, kako je risati razne scene iz življenja, t. j. kako je moči ilustrirati ta ali oni dogodek, ki ga je otrok doživel sam ali pa je čital o njem. »Mladi risar« je pa tudi pokazal, kako je treba postopati pri slikanju in kako je mešati barve, pokazal je, kako je treba delati prosto s čopičem silhuete po naravnih objektih in kako je moči napraviti tudi kompozicije in končno je »Mladi risar« pokazal tudi, kako je risati cvetlice i. dr. po naravi. Vse te risbe so mladini jako ugajale in otroci so se vedno veselili nove številke »Zvončka«, ker so v nji pričakovali zopet kako novo risbo. Sedaj, ko je priobčil »Zvonček« že kakih 19 risb, bi bilo umestno, da se zbero te risbe in izdajo v celotni zbirki. Ta zbirka bi stala le 24 h, zato bi

si jo skoro vsak otrok lahko nabavil. In ker bo zbirka tako urejena, da prične z najlažjimi risbami, ki so deloma izvedene po A. Kullovih risbah za otroke, in prihajajo čedalje težje, bo uporabna za otroke razne starosti. Dodejano bo pa posameznim risbam, kjer je to potreba, tudi navodilo, in otroci si bodo s tem, da bodo imeli te risbe za nekake vzorce, kako je treba to ali ono narisati, pridobili posebno spretnost. Tudi ne bo prav nič škodovalo, če bodo te risbe tudi pre-
risavali, saj je to tuptam celo potrebno, ker pri tem spozna otrok tehniko in si na podlagi te ustvari sam svojo. Sedaj so se otroci posluževali raznih, iz Nemčije importiranih, slabih predlog, po katerih so risali v svojem prostem času za kratek čas in zabavo, zakaj naj bi pa ne segli po domačem blagu in zlasti še, ko bo imel od te izdaje korist tudi učit. konvikt. Prav zaradi tega bi bilo umestno, da učiteljstvo deluje na to, da si vsak učenec kupi tako zbirko, po kateri bo delal domače vaje v risanju. Ker je pa upati, da bo to zbirko priporočalo ne le učiteljstvo Kranjske, marveč tudi ono iz Štajerske, Istre in Goriške, bi bilo pač umestno vedeti, koliko komadov približno naj bi se dalo natisniti.*) V ta namen se obračamo do cenjenih gospodičen koleginj in in gospodov kolegov z najvljudnejšo prošnjo, naj blagovolijo vsaj v teku 8 dni povprašati, koliko učencev bi bilo pri volji si kupiti tako zbirko, in potem to število po dopisnici naznaniti gosp. A. Siču v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 13.

Ko se bo zvedelo prilično število, se bo takoj pričelo s tiskom, in ko bo le-ta dovršen, kar se zgodi že do sredi julija, se bo to objavilo v »Učit. Tovarišu«. Potem pa bo najboljše, da bo vsaka šola pobrala od otrok denar in ga poslala obenem z naročilom blagajniku učit. konvikta. Vse to ne bo povzročilo mnogo truda, in če pomisli vsaka koleginja in kolega, da dela s tem ne le za napredek mladine, marveč obenem tudi v korist »Učit. konvikta«, bi bo imel od te izdaje svoj dobiček, bo gotovo vsakdo to delo radevolje napravil.

Ako se bo prvi zvezek lahko spečal, se bo izdal še drugi, ki bo prvega nekako izpopolnjeval. Torej na delo!

Album slovenskih napevov. 50 slovenskih narodnih pesmi za klavir priredil Fran Gerbič. III. zvezek. Cena 3 K. Založil L. Schwentner v Ljubljani. — Prihodnjič več!

Vestnik.

Kolekta poštih znamk za učiteljski konvikt. Iz logaškega okraja kolekta št. 44, 45, 55 in 56; iz črnomeljskega okraja kolekta št. 5; iz rogaškega okraja kolekta št. 93. Le naprej s kolektami!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1905.) G. Avgust Korbar, nadučitelj v Preserju; g. Josip Korošec, nadučitelj v Mošnjah; g. Ignacij Supan, učitelj v Brežicah; g. Fran Jeglič, nadučitelj na Dovjem. Posamezna okrajna učiteljska društva prosimo, da blagovolijo pri vsaki priliki v smislu znane okrožnice »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« delovati na to, da postane vsak učitelj (vsaka učiteljica) član tega prepotrebnega društva. H krati prosimo tudi posamezna okr. učiteljska društva, da sestavijo čimprej imenik (z natančnim naslovom in zadnjo pošto) vseh šolskih in učiteljskih prijateljev dotičnega okraja ter ga pošljejo društvu blagajniku, nadučitelju J. Dimniku v Ljubljano, ki bo poslal potem vsakemu poštno položnico s prošnjo, da daruje primerno vsoto za učit. konvikt. Le vsi za enega in eden za vse! Le vsi na krov in na delo za naše sirote in otroke, da pridemo čimprej do zaželjenega cilja!

Učiteljski dobrotniki. »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 200 K; »Ljubljanske okolice učiteljsko društvo« na račun pokroviteljine (l. rok) 50 K. Pri tej priliki pripomnimo, da sme imenovati društvo svojega za-

*) Tudi dež. šolske svete bo treba naprositi, da jih priporoči. Uredn.

stopnika v odbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« šele tedaj, ko je vplačalo celo pokroviteljino. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Za učiteljico na Viču je imenovana gdč. Ana Podrekarjeva iz Metlike.

Koncert na korist »Učit. konviktu« bo v sredo, dne 5. julija t. l., ob 1/2 9 uri zvečer v Gorici v »Trgovskem Domu«. Uspeh obeta biti v vsakem pogledu sijajen.

Okrajna učiteljska skupščina za postojnski šolski okraj se vrši v Postojni dne 8. julija 1905. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi volitev enega delegata učiteljstva tukajšnjega okraja v deželno učiteljsko skupščino, ki se vrši 3., 4. in 5. septembra t. l. v Ljubljani.

»Po starem načinu.« Posnetek tega našega uvodnega članka v 20. šte. je priobčil tudi »Český Učitel.«

Zvišanje duhovniških plač. Svoje mnenje glede zvišanja duhovniških plač smo povedali že v 14. letošnji številki. Da se vračamo k temu poglavju, je vzrok to, ker se bavi ravno sedaj naš državni zbor z vladno predlogo o kongruji. Minilo je komaj 8 let, odkar je zvišal državni zbor duhovnikom plače za 4 milijone kron na leto. Do takrat je plačevala država 7 milijonov na leto, odslej plačuje 11 milijonov. Sedaj se poviša državni prispevek za okroglih 10 milijonov. Mi bi ne imeli nič proti temu, ker je nižja duhovščina v primeri z višjo res škandalozno nizko plačana: tukaj beračija — tam milijoni. Vendar moramo povedati takoj, da vkljub tej beračiji ni »Dominusvobiscum« še nikoli stradal kruha, »Etcumspiritu« pa že večkrat. — Ako bi uredila cerkev — ta največji kapitalist! — plače svoji duhovščini tako, kakor so urejene plače državnih uradnikov, bi ne bilo treba državi nakladati novih davkov, da izboljša duhovščini — in to samo katoliški! — plače. Navadno je tako, da plača delavca oni, ki mu delavec služi. Logično bi torej morala plačati svojo duhovščino cerkev, kakor bi n. pr. morala plačati učiteljstvo država. Ali v tem primeru se je zmešalo logiki: duhovščino naj plačuje država, oziroma davkoplačevalci, učiteljstvo pa naj strada še dalje! Cerkev sama je izkazala l. 1900. svojega imetja ogromno vsoto **813,612.301 K** (ima ga pa gotovo več) in sicer v zemljiščih in hišah 301,529.953 K, v vrednostnih papirjih 387,273.731 K, v drugače naloženem denarju 70,581.168 K in v drugih vrednotah 54,227.449 K. L. 1900. je imela cerkev dohodkov **60,763.818 K**, izdatkov pa 35,521.313 K. Torej so dohodki presegali izdatke za več nego 25 milijonov K. Od l. 1890. do 1900. se je pomnožil cerkveni kapital za 116 milijonov K. Davkoplačevalci so plačali prav v tem času za duhovniške plače **80 milijonov K**. Ko bi plačala cerkev teh 80 milijonov iz svojega, bi imela še vedno 36 milijonov čistega prebitka, a država bi teh 80 milijonov lahko porabila za povzdigo šolstva in za saniranje deželnih financ na korist učiteljskim plačam. — Vsi neklerikalni listi pravijo, da bi cerkev lahko sama plačala svojo duhovščino, ne da bi bilo treba nalagati davkoplačevalcem novih bremen. Trdijo, da je vnebovpijoča krivica in drzen atentat na davkoplačevalce, če hočejo zvišati sedaj duhovniške plače z novim davkom. Tak parlament je — tako pišejo neklerikalni listi — za izsesavanje ljudstva, ne pa ljudsko zastopstvo! — Radovedni smo, kakšno stališče bodo zavzeli sedaj naši klerikalni poslanci glede regulacije učiteljskih plač! Ali bosta dr. Šušteršič in učitelj Jaklič še razganjala deželni zbor?

Gasilstvo in učitelji. »Gasilec«, ki ga ureja tovariš nadučitelj g. F. Ks. Trošt, piše: Kakor so učitelji pri raznih drugih društvih, tako tudi ne manjka učiteljev-gasilcev. V naši t. j. kranjski deželi je 142 prostovoljnih gasilnih društev. V teh društvih deluje 41 učiteljev, največ kot tajniki, nekateri tudi kot načelniki. V zveznem odboru sta dva učitelja. Pomisliti je pa, da so gasilna društva tudi v takih krajih, kjer ni šole ali pa kjer je na šoli samo učiteljica.

»Edinost« z dne 18. t. m. pohvalno omenja naš zadnji uvodni članek o tržaškem slovenskem šolskem vprašanju.

Spevoigro »Letni časi« smo uprizorili oba binkoštna praznika na dvorazrednici v Zagorju na Notranjskem in jo tako praktiško preizkusili. V zadnji številki »Popotnika« pa čitam kritiko o tej lepi igri in bojim se, da bi ta kritika

morda katerega izmed tovarišev ostrašila in se je nebi upal naštudirati. Z ozirom na to si smatram v dolžnost, napisati par besed v prilog igri, da ne bo zaradi tega šolska mladina oškodovana za mnogo krasnih pesemc. »Popotnikov« kritik trdi prvič, da bi trajala predstava spevoigre najmanj — štiri ure. Temu nasproti konstatujem da smo jo uprizorili pri nas vso v celoti in je trajala le — pol drugo uro. Odmore med posameznimi »letnimi časi« so bili seveda prav kratki, največ 4 minute. Dalje pravi g. kritik, da je potrebno za popolno priučenje vseh 15 pesemc za 3 glasove — 30 tednov. Na to odgovarjam, da sem rabil jaz nekaj več kot 4 tedne, seveda sem poučeval razen četrtkov vsak dan tudi ob nedeljah po 1—2 uri izven šolskega pouka. Res je, da je tudi toliko časa prizadejalo mnogo, mnogo truda, vendar trdim, da tako lepa igra popolnoma zasluži, da se nekoliko več žrtvujemo. Obenem pa še opomnim, da smo peli prvo pesem enoglasno, vse ostale pa dvoglasno, oziroma troglasno. Otroci tudi niso imeli nobenih not in so se vadili ter peli na posluh, kar pa ni napravljalo posebnih težav, ker so pesmi tako lahke in melodijozne, da si jih morejo prav hitro zapomniti. Edino krasna pesem »Čuj nas silni Bog!« je prizadejala precej truda in pa »Jesen je tu« v taktovnem oziru. Pri spremljevanju sem rabil harmonij s premikajočo klavijaturu tvrdke Lenarčič na Vrhniki, kar mi je posebno dobro hodilo, ker sem moral — razen prve — vse ostale pesmi znižati za $\frac{1}{2}$ in proti koncu celo za cel glas. — Izmed deklamacij je najbolj ugajala Volčeva »Osulo se je cvetje«, ki je sicer jako dolga, kakor opravičeno trdi g. kritik, a imel sem srečo, zakaj deklamacija deklamovalka jo je pogodila vrlo dobro. Pri izbiranju deklamovalcev je treba pač najbolj paziti na to, da je pesem primerna deklamovalčevi individualnosti. — Predstava se je vršila v šol. sobi, kjer je bil za ta namen prirejen okusno opremljen oder in so bili otroci deklamovalci opravljeni primerno posameznim letnim časom. Spevoigro ponovimo v nedeljo 30. julija in vabim tedaj vsakega, kdor bi si jo želel ogledati, oziroma poslušati, da se potruditi ta dan v Zagorje na Notranjsko.

Rudolf Horvat, nadučitelj.

† **Vaclav Vladivoj Tomek.** Dne 12. t. m. je umrl v Pragi nestor čeških historikov, po Palackem najuglednejši češki zgodovinar, historiograf zlate Prage, sodobnik Jungmannov in Riegrov, Vaclav Vladivoj Tomek, star 88 let.

Pri volitvah v dunajske okrajne šolske svete so baje z veliko večino zmagali krščanskocijalni kandidatje. Ubogo dunajsko učitelstvo!

Zaradi bolezni prodam skoraj čisto novo delo »Welt u. Menschheit«, ki obsega 5 velikih ilustrovanih knjig, za polovično ceno 50 K.

Postojna, 13. junija 1905. Davorin Tratnik, učitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— Šola, kakršno bi rabili tudi Slovenci. O čemer se pri nas še govoriti ne upamo, kar se nam zdi nedosegljiv ideal, to so Nemci že uvedli v prakso. To je: ustanavljanje takih šol, ki dajejo otrokom za življenje dovolj izobrazbe in vaje v poljedelskih opravilih. To so šole, ki so na posestvih, kjer gospodarijo učenci sami. To misel je prvi uresničil dr. Lietz s svojo vzgojevalnico v Lesenburgu na Harzu. On sam popisuje svojo šolo tako le: »Mislimo si od zahoda proti vzhodu se razprostirajočo dolino, po kateri teče potok med krasnimi lokami. Za senožeti navzgor leže njive, za njivami pa gozd. Na sredi doline je dvor. Na obeh njegovih straneh je 115 arov lok, okolo 750 arov polja, 430 arov gozda, 50 arov pašnikov, na katerih je na tisoče sadnih dreves, 11 arov vrtov in 4 ari ribnikov. Posestvo nam daje v obilici vsega, česar potrebujemo za življenje. Ima čredo sedemdesetih glav govede, 250 ovac, 50 prešičev, 11 konj in 3 žrebeta. Tu lahko vsakdo vidi, kako raste, kako se dobiva in pripravlja to, kar dobimo na mizo. Tu je obenem mnogostranska prilika za vrtnarsko, zemljedelsko in gozdarsko delo. Na posestvu sejemo žito, žanjemo, meljemo in pečemo. Na posestvu molzemo mleko in delamo maslo in sir.«

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1104.

Kranjsko.

Na petrazredni ljudski šoli v Loškem potoku z enim vzporednim razredom sta stalno, oziroma začasno popolniti dve učni mesti.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom najkasneje do 10. julija 1905.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Moški prosilci imajo prednost!

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 10. junija 1905.

Št. 1149.

Vsled odloka c. kr. dež. šol. sveta z dne 12. junija 1905, št. 2007, se izpraznjeno nadučiteljsko mesto v Dobropoljah vnovič razpisuje.

Prošnje je vlagati predpisanim potom do 1. julija 1905.

Dostavlja se, da imajo pri prvem razpisu vložene prošnje tudi za ta razpis veljavo.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 15. junija 1905.

Št. 483.

Na ljudski šoli v Moravčah, ki se bo razširila v trirazredno šolo, je s pričetkom šolskega leta 1905/6 stalno oddati novo učno mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje je predpisanim potom vlagati do 15. julija t. l.

Prosilci ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo svoji prošnji za stalno nameščenje priložiti državno-zdravniško izpričevalo o fizični sposobnosti za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 13. junija 1905.

Št. 1013.

Na trirazredni ljudski šoli v Gorjah se razpisuje s tem eno učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 10. julija 1905.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet Radovljica, dne 14. 6. 1905.

Št. 1410.

Na deškem oddelku štirirazredne ljudske šole na Vrhniki je stalno oddati s pričetkom šolskega leta 1905/6 učno mesto s postavnimi prejemki. Oziralo se bo v prvi vrsti na moške prosilce in prošnje, ki so došle vsled razpisa z dne 30. decembra 1904, št. 2705, obdržijo veljavo.

Nove opremljene prošnje je poslati lesem službenim potom do 4. julija 1905.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati s izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 18. junija 1905.

Pouk o gospodinjstvu v ponavljalni šoli.

Poročala **Jerica Zemljanova** pri občnem zboru Učiteljskega društva za ljubljansko okolico dne 8. junija 1905.

(Dalje.)

Zemljepis! Da bi ponavljali Avstrijsko-Ogrsko ali celo Nemčijo? To bi bila naravnost nesmisel. Dekleta naj poznajo doobra svojo materno deželo, to naj ljubijo, spoštujejo in vidijo v nji vse dike in krasote, ki je na njih tako bogata naša dežela. Slovenka—in najsi je naobražena ali preprosta — naj čuti v sebi ponos na svojo domovino. — Velike važnosti za naša dekleta je tudi to, da znajo popisati pot od doma v Ameriko. Vsaj za naš kraj se mi zdi to prepotrebno, kjer skoro ni hiše, iz katere bi ne bil kdo v Ameriki. Prigodi se večkrat, da gre tudi mlado dekletje tja, zlasti če ima že kakega svojca tam. Kako je težavna in tudi nevarna dolga pot za neizkušeno dekletje, ki morda še ni prišlo dalje kot do

Ljubljane. Znana ji je le pot do mesta, a cesta dalje v svet ji je tuja kakor otroku v bajkah. Prav nič ne ve, ali se pelje proti severu ali jugu. Vozi se, a ne ve, kam. In ravno v sedanjem času, ko je povsod toliko židovskih agentov, ki so jim izročeni ljudje, potujoči v Ameriko, na milost in nemilost, se lahko in večkrat pripeti, da odvedejo mlada, neizkušena dekleta n. pr. kam v Aleksandrijo, namesto v Ameriko. In dekleta ne ve, kam se pelje, saj ji ni znana pot, znano niti eno mesto, mimo katerega bi se morala voziti. Poznajo naj torej vsaj znamenitejša mesta in večje kraje, mimo katerih se vozijo ali kjer presedajo na drugo železnico ali na parnik.

Prirodnoznanstvo bodi omejeno na domače živali, na sadni vrt, prezračevanje in snaženje sob in drugih prostorov, snaženje obleke, perila, kako ravnati s tem i. t. d. Velike važnosti za vsako dekletico in gospodinjo pa je, da pozna vsaj najnavadnejša zdravila in da zna ravnati z bolnikom, in to je tem večje važnosti, ker nimamo zdravnikov pri rokah. In baš ob postrežbi bolnikov gospodinja ali tudi mlado dekletico pokaže najlepše lastnosti: potrpežljivost in požrtvovalnost. Kolikokrat je vztrajna, požrtvovalna ljubezen ob bolniški postelji iztrgala drago življenje neusmiljeni koščeni roki. Kako je ravnati z bolniki, o tem ne bom pripovedovala, svetujem le, da je dobro omeniti dekletom prekornostne knjige, ki jo je izdala pred nekaj leti družba sv. Mohorja, »Postrežba bolnikom«. Brez te knjige naj bi pač ne bila nobena hiša.

In ročno delo? V ponavljalni šoli naj po mojem mnenju krpajo in zopet krpajo. Kvačkati čipke in plesti nogavice — tega so se naučile deklice v vsakdanji šoli. Šivati in krojiti oblek ne moremo v ponavljalnici. A krpiti pa se nauče prav lahko, in to je največje važnosti. Saj obleka je vsaka lepa, da le ni nesnažna in raztrgana.

To bi bili le nekateri in bolj površni migljaji, kako in kaj se ima učiti v ponavljalni šoli. Prav potrebno bi pa bilo, da poizkusiš z deklicami to tudi praktično. Lepe besede najdejo le časih lepo mesto. Vlečejo in vzpodbujajo pa samo zgledi. Vprašala se boš: Kje naj pa vzamem za prakso časa, kje prilike in sredstev? Da, stalo te bo marsikaj truda in požrtvovalnosti, časih dobiš v plačilo tudi pikro besedo. A učiteljica si, živiš med narodom, zato je tvoja sveta dolžnost, da živiš zanj, da mu žrtvuješ vsaj nekaj ur na teden. »Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.« Torej ne preziraj tega svojega naroda, ne sramuj se ga in ne beži od njega! Vidiš rane njegove, leči mu jih! Imeti pa moraš veselje in zanimanje do stvari, treba je trdne volje in železne vztrajnosti.

Oglej si semintja kmetiško stanovanje! O, koliko nesnage, koliko nereda povsod! Da, marsikje je v hlevu več snage nego v hiši, kuhinji, jedilni shrambi. Človek bi se zgražal nad tem, pa ali moreš zahtevati boljšega, ako gospodinja sama ne ve tega izboljšati? Navajena je živeti v blatu in nesnagi, tako se je rodila, tako živela. Nihče je ni poučil boljšega. Zato si misli, da je nemogoče drugače, kakor se je naučila od matere, babice. A dalo bi se vendarle pomoči v marsičem. Saj je tudi naša preprosta žena dovzetna za lepo, torej ne bo težko, pripraviti jo do tega, da bi imela lepšo kočico, dom rednejši, da bi mogla sebe in svojce bolje hraniti, živeti lepše, človeku dostojneje življenje. Da, dalo bi se kar tiho, neopaženo, a sigurno ustvariti tudi kočarju lepšo in boljše bodočnost. — Res je, da najdeš tuintam čedno stanovanje, pomita tla, poribane mize, klopi i. t. d., a to so častne izjeme. Navadno pa je, kot sem omenila. Torej nauči deklice boljšega, pokaži jim, kako ti naj uredi dom udobneje. Dodaj 2

uram, ki sta odločeni za ponavljalno šolo, še 2 uri na teden, toda izven šolske sobe v svojem stanovanju. Daj, povabi jih enkrat v stanovanje, v sobo, da vidijo, kako se mora stanovanje temeljito očistiti. Vse hkratu ne moreš, če jih imaš veliko število, razdeli jih torej na 2 ali 3 skupine in povabi zdaj ta, prihodnjič zopet drugi oddelek. Danes torej je treba poribati in temeljito posnažiti učiteljičino stanovanje. Deklice, na delo, da vidimo, kaj znate, kaj morete! Z veseljem se bodo lotile dela, tekmovala druga z drugo. Učiteljica naj kaže, uči, bodri, vzame naj sama ščet in metlo v roko, da vidijo, kako in kaj. Ta naj pometa, druga briše prah, iztepa preproge, prte. Med delom učiteljica izprašuje, kako izvršujejo to delo doma, je li vsak dan pometeno, pobrisano prah, pomita miza in stoli, ali so poribana tla pred prazniki i. t. d. Pohvaliti je one ki so posebno pripravne in ročne. Ko je soba izprašena, tedaj se poribljuje tla in tudi to delo izvršijo deklice same. Ko je poribano, vsaka reč zopet na svojem prostoru, preproge pogrnjene, soba torej lepo in lično urejena, tedaj pa v kuhinjo. Mislim, da bo vsaka učiteljica dala drage volje malo kave, — mleko ti donesejo deklice same — da jim napraviš preprost zajtrk. Same naj zakurijo, pristavijo mleko in vodo za kavo. Pripravijo, skodelice, žlice in kar je treba, mizo pogrnejo s prtom. Ko je skuhan, vse pripravljeno, posedejo deklice okolo mize, učiteljica med nje in pije kavo z istotake skodelice kakor one. O, kako jim gre kava v slast, pripravljena morda prav tako kot doma, a tu jim diši vse boljše, ker je vse ličneje, saj jed in pijača dišita iz čiste posode mnogo bolje. Po zajtrku se dvignejo in pomijejo pod učiteljičinim nadzorstvom posodo. Ta naj pazi, da je pomito, vse čisto, lepo izbrisano, da se posoda sveti, na kar najmanj pazijo doma. Uprav pedantična naj bo pri snaženju. Nekoliko je gotovo vsaka gizdava, da bo želela, ustreči učiteljičini želji.

Drugi četrtek naj učiteljica določi v to, da pripravijo na njenem stanovanju preprost obed. Kaj naj kuhajo, določijo deklice same. Potrebne reči za obed donesejo tudi same. Uverjena sem, da bo vsaka mati (vsaj iz boljše hiše) rada dala, za kar jo poprosi hčerka, čeprav se ji zdi učiteljičina odredba smešna, a končno je vesela, da sme njena hči k učiteljici na dom. Pripravijo naj torej preprost obed, saj zato ne gre, kaj in kako kuhajo, le kako pripravijo in denejo na mizo. Deklice naj vidijo, kako se pripravi tudi preprosto kosilce slastno, ako je to vse v snažnih in čistih posodah, ako je miza pogrnjena s prtom. Ko je obed pripravljen, posedejo okolo mize, vsaka krožnik pred seboj, skleda sredi mize. Obed, ki so ga pripravile deklice same, ali so vsaj pomagale pri tem, bel prt na mizi, čisti krožniki pred vsako, vse to bo deklice veselilo in jed jim pojde v slast. Med obedom jim učiteljica pripoveduje, koliko boljše diši jed, in najsi je pripravljena še na tako preprost način, ako je miza pogrnjena in pred vsakomur krožnik. Doma jedo vsi iz ene in iste skleda pri nepogrnjeni mizi. Res je, da imajo nekateri lepe, bele, hrastove mize, ki so tudi večkrat pomite, a kaj pomaga?

(Konec.)

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrška
Dragotin Hribar v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
 v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
 registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak **četrtak** od 11.—12. ure dopoldne in vsako **soboto** od 5.—¹/₇ ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem **hranilnih vlog** po 4³²/₁₀₀, oddaja **posojil na osebni kredit** po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober **porok in plačnik**, zastava premožnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Ne zabite
 „Učiteljskega konvikta!“

Odgovor^{*)}

dopisniku „Savskega učiteljskega društva“ na dopis v tem listu iz Gomiljskega dne 16. t. m.

Pred volitvijo novega odbora sem izjavil, da ne sprejemem na noben način več odborništvu v društvu z ozirom na to, ker se ne strinjam z govorom g. predsednika po zborovanju v Št. Jurju, v katerem se je tudi dotaknil narodnega spora na Kranjskem in obsodil napredno stranko, da se je zvezala z Nemci. Rekel sem, da smatram tak govor kot neumesten, tembolj, ker je ravno naša »Zaveza« voditelja te stranke gg. župana Hribarja in dr. Tavčarja izvolila iz gotove tehtnih razlogov enoglasno svojim častnim članom. S tem, da se udari po dotični stranki, se udari posredno po njenih voditeljih — po »Zavezi« — po lastnem društvu in samem sebi. Sem li rušil s to izjavo mirjaz ali ga ruši z enakimi dopisi dopisnik sam, o tem sodite cenjeni čitatelji najbolje sami. Da pa se izognem daljnem nepremišljenim napadom, javljam tem potom, da izstopim ravno zaradi ljubega miru iz »Savskega učiteljskega društva« in pristopim onemu v Celju.

Vransko, 17. junija 1905.

Ivan Kramar.

*) Za ta spis je odgovorno uredništvo toliko, koliko zahteva tiskovni zakon.

Poslano.

Slavnim c. kr. mestnim in krajnim šolskim svetom, učiteljskim konferencam, velecenjenim gg. šolskim nadzornikom, šolskim vodstvom toplo priporočam, predno se odločijo za vpeljavo slabejših izdelkov, da zahtevajo vzorce in cenik **mojih šolskih zvezkov.**

Moji šolski zvezki

so pod jamstvom boljši in cenejši nego konkurenčni izdelki ter prosim za vpeljavo mojih šolskih zvezkov **le tedaj**, ako je istinita moja trditev.

Ne apelujem za splošno vpeljavo šolskih zvezkov za to, ker je moje podjetje za izdelovanje šolskih zvezkov edino na Kranjskem, temveč le radi tega, **ker faktično nudim boljše ter cenejše blago**, nego je konkurenčno.

Zahteva naj se torej povsod in pri vseh trgovcih moje šolske zvezke in zagotavljam najsolidnejšo postrežbo.

Z odličnim spoštovanjem

Jos. Petrič

tovarna papirnih izdelkov v Ljubljani.